

KONCERTI, OPERE . . .

JESU LI DUBROVAČKE LJETNE IGRE NA PREKRETNICI

Ako govorimo o glazbenom dijelu 29. dubrovačkih ljetnih igara, onda nam neće biti teško da utvrdimo da ovako lošeg festivala nije bilo od njegova osnutka. To govorimo s punom odgovornošću izvjestitelja koji već godinama prati ovu našu najznačajniju kulturnu manifestaciju. Budući da glazbeni dio s baletom i folklorom čini preko 70% priredaba cijelog festivala, to su mnogobrojni propusti u vezi s loše koncipiranim programom i vrlo diskutabilnom kvalitetom priredaba još očitiji. No, pođimo redom i nastojmo objektivno utvrditi činjenično stanje jedne velike glazbene manifestacije koja do sada nije uspjela da postane takozvani »naš prozor u svijet«, dok je još manje uspjela da dođe na stranice kulturnih rubrika ozbiljnijih evropskih listova i časopisa.

Prvih deset dana je prošlo u izmjenjivanju slabih ili prosječnih koncerata. Iz niza koncerata izdajala se kvalitetna izvedba oratorija *Muka po Luki* suvremenog poljskog skladatelja Pendereckog pod dirigentskim vodstvom Andrzeja Markowskoga iz Varšave uz sudjelovanje Zagrebačkih simfoničara RTV Zagreb, Zbora RTV-Zagreb i Dječjeg zbora RTV-Ljubljane i solista R. Smiljanić, F. Radovana i K. Petra uz recitatora Z. Crnkovića. Uvodni koncert Zagrebačke filharmonije pod Matačićem i sa slavnom D. Mastilović nije prošao baš najbolje zbog neakustične Držiceve poljane i indisponiranosti solistice. Niti inače vrlo sigurnom i muzikalnom pijanisti Jurici Muraiju nije sve polazilo za rukom kao inače na njegovom solističkom koncertu u atriju Kneževa dvora. U tih prvih deset dana Igara najveći je doživljaj sigurno bio koncert slavnog Dizzyja Gillespieja koji se pokazao ne samo kao nenadmašni trubač i improvizator sa svojim Kvartetom, već i kao odlični konferansje i zabavljač.

Još uvijek se postavlja svrsishodnost izvođenja djela moderno koncipirane glazbe na Igrama. To govorimo zbog toga što je Kuljeričevo djelo *Leute moj mili* na stihove starih hrvatskih pisaca u izvedbi Zagrebačkih simfoničara i Zbora RTV-Zagreb bilo prezentirano mlako i nezainteresirano, pa treba pričekati drugu priliku ponovnog izvođenja. Poseban neuspjeh predstavljalo je gostovanje slabe baletne trupe Murraya Louisa iz Sjedinjenih Država Amerike. Čini se da se danas u formi takozvanog modernog baleta svašta može podmetnuti. Ipak, publika se nije odazvala vrlo dubioznim plesnim koreografijama. Spomenimo da je zagrebački zbor »Ivan Goran Kovačić« ponovio na Igrama svoj zagrebački koncert s djelima Marka Ružđaka, Brittena i Bernsteina s mnogo manje intenziteta i senzibiliteta. Isti zbor je uz Zagrebačku filharmoniju i uz soliste pod vodstvom dirigenta Horvata nastupio u izvođenju Schubertove *Mise u Es-duru* s preagresivnim tonom i vrlo labavim intonacijama. Koncert violončelista Bojana Lhotke uz glasovirsku pratnju Mirne Nochte prošao je nezapaženo zbog pretencioznog i preteškog programa soliste koji tehnički nije bio spreman.

Nakon prvih deset dana Igara slijedila su dva koncerta koji su pomalo probudili već zaspalu glazbenu publiku. Bio je to prvo koncert Beogradske filharmonije sa Zborom RTV-Beograd i s češkim solistima pod vodstvom Ž. Zdravkovića koji su prezentirali zanimljivu izvedbu Janačekove *Glagoljske mise* i postigli lijep uspjeh izvođenjem inspiriranog djela *Pesme prostora* poznate srpske skladateljice Lj. Marčić. Drugi koncert je bio nastup izraelske violinistice Miriam Fried uz glasovirsku pratnju G. Ohlssona ko-

ji su izvodeći cijelu večer Schubertova djela pokazali veliki muzikalitet i smisao za vođenje fraze uz preciznu tehničku dorađenost.

Moderna glazba još jednom nije prošla dobro pri likom posebne priredbe djela Milka Kelemen — bilo je malo posjetilaca. Bilježim i vrlo nekvalitetan prvi koncert Dubrovačkog gradskog orkestra pod vodstvom dirigenta Debelića. Solist iz Španjolske gitarist Bitetti pokazao je, kao i kasnije na svom solističkom koncertu, veliku nesigurnost. Taj koncert, kao i niz ostalih, nije smio doći na Igre. Nezapažen je prošao i koncert Zagrebačkog kvarteta u atriju Kneževa dvora zbog pomanjkanja unutrašnjeg doživljavanja glazbe. Veliko zanimanje je pobudio znani pantomimičar Fialka sa svojim kazalištem iz Praga. Očito je da ovaj poznati umjetnik traži uvođenjem novih oblika u pantomimu nove putove. Prvo veće mu je bilo manje atraktivno od drugog nastupa. Bolje sreće je s Dubrovačkim gradskim orkestrom bio slovenski dirigent Anton Kolar koji je glazbenike na neki način svojim temperamentom i znanjem potaknuo da sviraju što manje krivih nota i da zajednički muziciraju na svojem drugom nastupu na Igrama. Treba registrirati i koncert Komornog ansambla iz Skopja pod vodstvom dirigenta Pipeka kao i koncert bečkog orguljaša Hansa Haselböcka u Dominikanskoj crkvi.

Želio bih istaknuti i proslavu folklornog ansambla »Lindö« iz Dubrovnika koji već deset godina redovno nastupa na Igrama. Svakako vrijedan jubilej, iako moram reći da se uprava Igara malo brine za opću fizionomiju festivala i za nastupe folklornih grupa na njemu. Kada već govorim o folkloru, onda treba spomenuti i nastup indijskog ansambla »Krishna Leela« koji je u prekrasnim kostimima više bio informativnog, a manje kreativnog karaktera.

Nastup Trija Tartina iz Ljubljane je bio korektan, ali je ponovno manjkala doživljajna strana glazbe, što su obilno nadoknadili na ponoćnoj serenadi prepune Dominikanske crkve izvrsni glazbenici orguljaš Bergant i trubljač Grčar iz Ljubljane pretežno s djelima starih majstora baroka. Na svojem trećem koncertu bio je Dubrovački gradski orkestar ovaj put pod vodstvom dirigenta Nanuta u svom uobičajenom elementu (loš ton, krivo sviranje nota, pomanjkanje ikakvog smisla za stil itd.). Kao melem na ranu došao nam je na kraju tog koncerta nastup našeg slavnog fagotista Rudolfa Klepača koji je uz asistenciju svojeg sina Željka svirao u velikom stilu.

Gostovanje Komorne opere iz Moskve prošlo je bez nekih velikih iznenađenja. Pred malobrojnom publikom nismo mogli uživati u neinventivnoj i nedavno iz arhiva iskopanoj operi Vasilija Paškeviča *Škrtac*, dok nam je izvođenje Šostakovićeve opere *Nos* prema Gogolju dalo uvida u mladenačko djelo velikog skladatelja i u potencijalne mogućnosti sovjetskih gostiju pod vodstvom velikog dirigenta Roždestvenskog. Solističko veče V. Ružđaka uz glasovirsku pratnju J. Muraija sa Schubertovim popijevkama nije naša lošt bio po intenzitetu na nivou sličnih koncerata poznatog pjevača od prije deset godina. Zato nas je obradovao prvi koncert slavnih Zagrebačkih solista koji su uz pijanisticu Dubravku Tomšić svirajući samo Mozarta bili na vrhuncu svojih interpretativnih i tehničkih dostignuća. I koncert Komornog zbora »Madrigal« iz Bukurešta pod vodstvom dirigenta Marina Constantina naročito s djelima polifonog karaktera bio je jedan od vrhunaca ovogodišnjih Igara. Nakon ovog koncerta susreli smo se na Igrama ponovno s operom. Festivalski ansambl je u duhovitoj režiji V. Švacova i pod vodstvom B. Podića sa solistima O. Miljaković i izvrsnim baritonom E. Fisoreom ugodno iznenadio izvođenjem komične Te-

lemannove opere *Pimpinone*. Dotle je violončelist V. Dešpalj na drugom koncertu Zagrebačkih solista vrlo nervozno izveo Boccherinijev *Koncert za violončelo i orkestar u B-duru*. Nastup Solista s heterogenim programom nije oduševio slušaoce.

Pri samom kraju igara treba istaknuti zadivljujuće nastupe pijanista Alda Ciccolinija i Alexisa Weissenberga na zasebnim koncertima. Obojica su pokazali svoje velike kvalitete i mogućnosti da nam još mnogo toga kažu. Ove epitete bih mogao dati i prvom koncertu ansambla Virtuosi di Roma s djelima Vivaldija pod Fasanom, dok im je drugi koncert bio slabiji.

Koncert Akademskog komornog zbora »Collegium musicum« iz Beograda pod vodstvom Darinke Matić-Marović nije bio u svim aspektima zbornog muziciranja na dostojnoj visini. Na samom kraju Igara čuli smo jednog vrlo lošeg Igora Ojstraha čije se izvođenje više ne može pripisati trenutačnoj indispoziciji, kao i sasvim nepotrebno gostovanje ispodprosječnog finskog violončelista Arta Norasa. Slično bih mogao reći i za indisponiranog tenora Josipa Novosela, koji je na ponoćnoj serenadi izvodio skladbe starih majstora uz pratnju lutnjista Darka Petrinjaka. O dva koncerta Simfonijskog orkestra Čehoslovačkog radija iz Praga na neakustičnoj Držičevoj poljani nije bilo moguće formirati iole ozbiljniji sud, jer se zbog buke stanara i šumova malo toga čulo.

Na kraju želim istaknuti da je ove godine na Igrama u glazbenom dijelu bilo najmanje umjetničkog poštenja u sastavljanju programa, što je i rezultiralo velikim brojem loših i ispodprosječnih koncerata koji su snizili opći nivo Igara. Nadajmo se da će barem u slijedećoj godini u povodu 30. obljetnice Igara biti više odgovornosti, a manje sistema »lako ćemo«.

Siniša HRESTAK

KONCERTNA SEZONA 1977/78. U SUBOTICI

Koncertnu sezonu za 77/78. godinu otvorio je 3. listopada subotički pijanist i kompozitor Matija Molcer. On je održao klavirski koncert u dvorani doma kulture izvodivši djela W. A. Mozarta, M. Clementija, Fr. Liszta, J. Királyja i J. Brahmsa. Molcer je ovim svojim koncertom opet potvrdio svoj identitet kao pijanista koji dostojno tumači djela klavirske literature. Njegova osobnost i kompletna muzikalnost došla je do izražaja u Brahmsovoj Sonati op. 5. Tu je i tehnički i muzički ostvario koncepciju Brahmsa. Makar je publika bila mala, bila je veoma zadovoljna.

11. listopada u okviru Muzičkih dana u Subotici nastupali su najpoznatiji subotički umjetnici. Oni su priredili društveni koncert sa nastupom Kora Milko-Pataki klavir, Bordás Lajos klavir, Silvija Vojnić-Purčar sopran, Irena Segedinčev klavir i subotički Kvartet za staru muziku. Izveli su koncerte od L. de Moy-a, Cl. Gervaise-a, P. Peuerla, F. Farkasa, W. A. Mozarta, Z. Kodályja, J. Masseneta, I. Tijardovića i Fr. Liszta. Izvedba je bila na vrhuncu, a posebnost je bila nastup i izvođenje koncerata od starih majstora koje je tumačio spomenuti kvartet.

26. listopada subotička filharmonija je priredila ugodno večer sa poznatim violinističkim braćnim parom iz Subotice Lilom i Tiborom Pekar. Filharmonija je nastupala sa Novosadskim dirigentom Berislavom Skenderović, a solisti su bili Lila Pekar na violini i Tibor Pekar na violi. Izveli su uvertiru G. Rossinija *Talijanka u Alžiru*, zatim W. A. Mozarta *Symphoniu Concertante KW 364* za orkestar, violinu i violu, te J. Haydena *Simfoniju u D-duru*. Na koncertu najveći uspjeh je postigla violinistica Lila, koja je pokazala svoju visoku umjetničku nadarenost i spremnost.

13. studenog u katedrali-bazilici organista Miloš Lalošević iz Sombora priredio je koncert na orgulja-

ma. Svirao je djela J. Pachelbela, J. S. Bacha, Fr. Liszta i jednu svoju kompoziciju nazvanu *Meditacija*. Mladi je umjetnik pokazao da ima mnogo šanse i smisla da izvede djela raznih epoha na tom instrumentu.

15. studenog gostovala je mlada umjetnica iz Japana Mie Miki. Ona je naizmjenično nastupila na klaviru i na harmonici. Svirala je djela Scarlatija, Bacha, Couperina, Daquina, Chopina, Debussyja, Satieja, i Stravinskog. 22-godišnja umjetnica pokazala je izvanrednu talentiranost, što je spojila s orijentalnom i zapadnom kulturom. Publika je bila oduševljena, što je dokazala dugotrajnim aplauzom.

6. prosinca nastupio je u koncertnoj dvorani Ivan Podgorić iz Zagreba. Podgorić spada među najmlađe umjetnike na glasoviru, koji svoju genijalnost znaju pružati u širokom diapazonu. Tehnička spremnost pomaže mu u kompletnoj formaciji i sigurnosti izvedbe. Subotička ga je publika primila sa velikom simpatijom.

14. prosinca subotička filharmonija u suradnji sa diplomiranim đacima subotičke muzičke škole izvela je djela M. Asića, R. Matza, A. Vivaldija, F. Couperina i J. Quantza. Solisti su bili I. Faragó na violončelu, M. Perić na violončelu, J. Szöllösy na fagotu i L. Lévy na flauti. Solisti su prethodno nastupili na Sazvonom takmičenju u Skoplju i tamo su odabrali najbolje nagrade i priznanja. To su i na ovom koncertu dokazali, ali treba istaknuti i dirigenta Milana Asića koji je pripremio taj koncert.

20. prosinca u dvorani stare Gradske kuće u povodu 150. godišnjice smrti L. van Beethovena nastupila je pijanistica Missuray Erzsébet i violinist Tibor Pekar. Oni su priredili Beethovenovo večer sa programom *E-dur sonata* op. 109, *G-dur sonatu* op. 30. Nr. 3. i *F-dur sonatu* op. 24. Obojica su glazbeni pedagozi i umjetnici. To se osjetilo po izvođenju, stilski su vjerno i jasno protumačili Beethovenovu misao.

28. veljače gostovala je Novosadska opera s operetom *Mala Floramy* Ive Tijardovića. Režiser je bio Miljenko Štambuk iz Splita, a dirigent Lazar Buta iz Novog Sada. Floramy je bila Gordana Kojadinović, a šjor Bepo Dušan Baltić, prvaci novosadske opere. Opereta je praćena s velikim interesiranjem, a karte su bile već tri sedmice unaprijed sve prodane.

22. ožujka subotička filharmonija je priredila svečani koncert s poznatim dirigentom Juliusom Kowalskim iz Bratislave. Izveli su od Josefa Mislivečka *Kvintet za gudače br. 1*, zatim od Kowalskog *Suitu za gudače i za dva klavira*, te od Antonina Dvoržaka *9. ili e-mol simfoniju — Iz novoga svijeta*. Orkestar je pripremio subotički dirigent Milan Asić, a solisti su bili Missuray Erzsébet i Hényel Mária subotičke pijanistice. Maestro Kowalski je dotjerao za konačan nastup i majstorskom rukom je vodio i prikazao djela oduševljenoj publici.

28. ožujka u velikoj koncertnoj dvorani nastupila je glasovita violinistica Marina Jašvili iz SSSR-a. Ona je privremeno profesor na novosadskoj Visokoj umjetničko-muzičkoj školi i svojim nastupom već prošle godine ona je osvojila slušaoce. Dvorana je bila prepuna, a ona s klaviristom Jokutom Mihajlovićem izvela djela J. S. Bacha, T. Tartinia, W. A. Mozarta, J. Sostakovića i B. Sarasateja. Izvela je briljantnom tehnikom, profinjenom izradom na visokom umjetničkom nivou. Publika je toliko aplaudirala da se ona jedva rastala od nje.

10. travnja gostovali su segedinski umjetnici priredivši večer francuske muzike. Gosti iz Mađarske: Szecsódi Ferenc na violini, Weninger Richárd na harfi, Nagy Agnes na violi, Román Zoltán na flauti i Kerek Ferenc na klaviru izveli su djela C. Francka *Sonatu u A-duru*, Saint-Saensovu *Fantaziju*, Debussyjev *Trio* i od G. Bizet-Sarasateja *Carmen-Fantaziju*.

18. travnja Novosadska opera je dala Saint-Saensovu operu *Samson i Dalila*. Dirigirao je Imre